

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 45. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983404701616.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

"APRILSNARRENE".

Den 22de April 1826 gik "Aprilsnarrene" første Gang. Paa den første Prøve af Stykket brast Personalet og Orchestret i Skoggerlatter ved at høre de parodiske Repliker, som ere lagte Trine i Munden. Jeg erindrer tydeligt, hvor ulykkelig jeg blev over denne Latter, thi min første Tanke var, at jeg var til Spot; Et og Andet tydede jo paa det Modsatte, men rolig i mit Sind var jeg ingenlunde. Rosenkilde, alle Damerne og Herrerne, som spillede i Stykket, vare venlige og gode imod mig; men med Angest undgik jeg Ryge, den Eneste ved Theatret, der var mig fjendsk sindet og heller ikke lagde Skjul derpaa. Han forestod dengang Costumevæsenet, et Embede han udøvede med stor Despotisme. Man havde sagt mig, at jeg maatte henvende mig til ham om den Dragt, jeg som Trine ønskede at bære. Beskeden, med Hjertebanken bad jeg ham om, at jeg maatte faa en hvid Kjole - og hvad jeg især havde sat mit Hjerte til - et stribet Silkelivbaand. "En ny Kjole," svarede han barsk, "faar du ikke; her ere gamle nok i Garderoben, som kunne syes om til dig; - og et stribet Livbaand!" udbrod han, idet hans store Øine funkledede; "hvor Satan tror du, Theatret har Raad til det? Det bliver der Intet af." Jeg taug og gik. Sagen var, at Ryge havde fattet et formeligt Nag til mig, som fra Begyndelsen reiste sig af, at naar vi Børn ved Dansen vare med i Skuespillet, da morede det ham, vistnok i al Uskyldighed paa en for ham eiendommelig Maade at give sig af med os. Han vilde altid kysse os og kjæle for os. Da jeg nu paa ingen Maade vilde kysse ham, blev han vred og ansaae det for et utroligt Skaberi af et Barn. Min lystige Søster derimod vandt hans fulde Bifald, og han roste hende altid paa min Bekostning, kaldte hende Thalia og mig Melpomene. Fra min tidligste Barndom har det altid stødt mig, naar saadanne store Mandfolk tillode sig at tage fat paa mig og kysse mig; det saarede mig og berørte mig 46 ubehageligt at være Gjenstand for al den Plumshed. Dette maatte vel de Fleste have følt dunkelt; thi naar jeg undtager Ryge, var jeg aldrig Gjenstand for Sligt, og baade dengang og senere har jeg ofte hørt sige, at der var Noget ved mig, som gjorde, at man ikke prøvede derpaa. I de Barneroller, jeg spillede, lod det ordentligt til at ærgre Ryge, at den lille alvorlige Pige, hvis Væsen han ikke forstod, vakte saa megen Deltagelse hos Tilskuerne. Han forfulgte mig stadigt, mens det morede ham at sætte min Ømfindtlighed paa Prøve, lod mig høre mine Forældres Stilling, hvad de handlede med o. s. v., og krænkede mig, hvor han kunde. Nu var det ham derfor en Glæde at kunne negte mig Opfyldelsen af mine smaa Ønsker til "Aprilsnarrene", ligesom det i det Hele taget ærgrede ham, at Heiberg vilde bruge *mig* til denne vigtige Rolle og ikke min *Søster*. Jeg anskaffede mig nu selv for mine egne Penge en lille hvid Kjole og det meget ønskede stribede Baand. Hvorledes Collin, der var en af Directeurerne eller rettere sagt den eneste Directeur, der tog sig af Theatret, fik at vide, at Ryge havde negtet mig denne Ubetydelighed, veed jeg ikke; men nogen Tid efter "Aprilsnarrenes" Opførelse kaldte han mig en Dag til sig og spurgte mig, om det var sandt, at Ryge havde negtet mig, hvad jeg ønskede at have paa som Trine? Da jeg bekræftede det med ja, rystede Collin paa Hovedet, klappede mig paa Kinden og sagde: "Jeg skal tale med Ryge, og hvis dette oftere skulde møde dig, saa kom til mig, saa vil jeg selv være Costumier for dig." Paa Ryge mærkede jeg vel nogen Forlegenhed imod mig, men hjælpe gjorde det ikke; han blev ved at lægge Hindringer i Veien for alle mine smaa Ønsker, og mig kunde det aldrig falde ind at klage til Nogen. Dersom det ikke klang saa utroligt, da var det, som om denne store Kunstner var skinsyg paa den Lykke, jeg gjorde hos Publikum; og denne Tro blev jeg mere og mere bestyrket i, jo ældre jeg blev. Dog herom senere.

Heiberg havde et eget Blik for, hvad man kunde anmode de forskjellige Talenter om. Han skrev derfor alle Rollerne i "Aprilsnarrene" for bestemte Kunstnere, og heraf fulgte, at Mage til den Udførelse, som blev "Aprilsnarrene" til Del, skal man forgjæves søge om; alle, fra den vigtigste til den ubetydeligste Rolle - jeg taler ikke her om mig selv - bleve udførte til en høi Grad af Fuldkommenhed. Hvad Under da, at Stykket, som hører til hans bedste, blev modtaget med en Jubel, hvortil man sjelden har hørt Mage; den steg til en fuldkommen Bifaldsstorm i Scenerne mellem Hans og Trine. Saa forunderligt det end maa synes, kan jeg dog med Sandhed forsikre, at det intet Øieblik faldt mig ind, jeg havde nogen Del i dette Bifald. Først ved den syvende Forestilling af Stykket var det, ligesom jeg vakt af min Dvale, idet jeg ved en rungende Applaus for en af mine Repliker tænkte: "Mon dette virkelig gjælder dig?"

47

Med Forundring har jeg ofte tænkt paa, hvorledes jeg var som halvvoxen Pige - paa en Gang saa gammel og saa ung, saa bevidst og saa ubevidst, saa ærekyr stolt og dog saa ydmyg, saa enfoldig og - om jeg tør sige det - dog saa klog af min Alder. Det var netop i muntre Roller, jeg havde min Styrke, altsaa i Modsætningen til mit sande Væsen i hine sørgelige Barndomsaar. Vel følte jeg ofte, at der dybt i mit Indre var en Kilde, hvoraf Glæden kunde sprudle, men det daglige Tryk standsede den i sit Løb; det var saaledes kun i Kunsten, at Digerne bleve tagne bort for Kildevældet. Hvem der saa mig her i denne Phantasiverden, ansaae mig for et lykkeligt og overgivent Barn, og dog var det maaske netop Tungsindighedens Baggrund, der vakte en halvt ubevidst Interesse hos Tilskuerne. Efter den første Forestilling af "Aprilsnarrene" kom J. L. Heiberg ganske henrykt hen til mig, greb mig om Hovedet med begge Hænder og kyssede mig paa Panden, idet Taarerne stode ham i Øinene. Denne Maade at udtrykke mig sin Tak paa gjorde mig helt forlegen. Og da han nu i Ord, saa smigrende for mig, udtalte sin Roes, da tænkte jeg, at dette dog vist umuligt kunde være ment af ham, og en Frygt for, at han ironiserede, vandt mer og mer Styrke hos mig. Saaledes vidste mit

tunge Sind at finde en Braad i Alt, selv i det, som for en Anden vilde have været Gjenstand for en ren Glæde. Rørende var Hermans Glæde, hver Gang jeg fremtraadte med Held. Han pleiede da at sige: "Ja, nu kunne de Alle se dine Evner, men jeg var dog den Første, der saae dem." Han skjænkede mig da ofte smaa Gaver i det Haab at glæde mig. Ogsaa disse modtog jeg med et tungt Sind, thi mig syntes, at jeg ved en saadan Gave blev bunden fastere til ham. Min Søster fik da for det meste en lignende Gave af ham, og her fandt det godmodige Menneske en mere taknemmelig Modtagerinde. Jo stærkere min Tilbageholdenhed imod ham viste sig, des mere antog hans Godhed for mig til min inderlige Sorg Præget af en bedrøvet, fornærmet Elskers Fortvivlelse; og tidt udgød han bitre Taarer over min Kulde, uden at han dog med noget Ord berørte, at hans Forhold til mig var andet end en Vens. Dette trøstede mig vel noget, men ideligt laa jeg dog paa Uvishedens Pinebænk, og ideligt gjorde jeg mig selv det Spørgsmaal: "Hvad mener han dog med alt dette? Er det virkelig hans Mening, at han anser mig som bunden til sig for bestandigt?" Thi det var mig tydeligt, at skjøndt min Søster delte hans Godhed med mig, var der en uhyre Forskjel paa den Maade, han omgikkes hende og mig, uagtet jeg ikke med Ord kan sige, hvori Forskjellen bestod. Hver Gang disse ulykkelige Tanker opstode hos mig, var jeg Fortvivlelsen nær, satte mig hen i en Krog og fældte de bitreste Taarer. Naar min Moder saae dette, og jeg ikke vilde sige hende Grunden til min Sorg, blev hun vred og anklagede mig for Herman, naar han næste Gang indfandt sig.

48

Denne trængte da ind paa mig med Spørgsmaal, uden at det lykkedes ham at faa et Ord af min sammenpressede Mund. Han gik da snart vred, snart bedrøvet bort, skrev mig ofte til og bebreidede mig min Tilbageholdenhed og min Mangel paa Fortrolighed til ham. Herpaa fulgte da et Slags Forsoningsscener; og saaledes gik det Dag ud og Dag ind.